

Львівський державний
університет безпеки
життєдіяльності

КІБЕР
ПОЛІЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ
УКРАЇНИ

softserve

UnderDefense

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Збірник тез доповідей
V Міжнародної науково-практичної
конференції
ІБІТ 2024

27 листопада 2024 року

Міністерство освіти і науки України
Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Національний університет “Львівська політехніка”

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІБІТ 2024

Збірник доповідей
V Міжнародної науково-практичної конференції

27 листопада 2024 року

Львів – 2024

ББК 32.81+78.362

Інформаційна безпека та інформаційні технології: збірник доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції, ІБІТ 2024, м. Львів, 27 листопада 2024 року. Львів, ЛДУ БЖД, 2024, 661 с.

ЧЛЕНИ ПРОГРАМНОГО КОМІТЕТУ:

Ростислав Львович ТКАЧУК – доктор технічних наук, професор, начальник кафедри управління інформаційною безпекою, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності;

Олександр Володимирович ПРИДАТКО – кандидат технічних наук, доцент, проректор з навчальної та методичної роботи Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Богдан Васильович ДУРНЯК – доктор технічних наук, професор, в.о. ректора Української академії друкарства;

Роман Святославович ЯКОВЧУК – доктор технічних наук, доцент, начальник факультету цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності;

Ольга Володимирівна МЕНЬШИКОВА – кандидат фізико-математичних наук, доцент, заступник начальника факультету цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності;

Іван Романович ОПІРСЬКИЙ – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри захисту інформації Національний університет «Львівська політехніка»;

Sofia KUTAS

team lead of security and access management department in NBS, United Kingdom and Ireland

Ярослав Васильович ІЛЬЧИШИН

кандидат педагогічних наук, начальник науково-дослідного центру, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Назарій Євгенович БУРАК

кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри інформаційних технологій та систем електронних комунікацій, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Тарас Євгенович РАК

доктор технічних наук, доцент, професор кафедри інформаційних технологій ПЗВО «ІТ СТЕП Університет»

Ігор Михайлович ЖУРАВЕЛЬ

доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки інформаційних технологій Національного університету «Львівська політехніка»

Zbigniew KOKOSIŃSKI

dr hab. Inż., prof. PK kierownik Katedry Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki

Volodymyr SAMOTYY

prof. dr hab. inż., professor, Katedra Automatyki i Informatyki Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki

Sergii TELENYK

prof. dr hab. inż., professor, Department of automatic control and computer engineering Cracow University of Technology

Володимир Афанасійович РОМАКА

доктор технічних наук, професор, професор кафедри захисту інформації Національного університету «Львівська політехніка»

Валерій Богданович ДУДИКЕВИЧ

доктор технічних наук, професор, професор кафедри захисту інформації Національного університету «Львівська політехніка»

Любомир Степанович СІКОРА

доктор технічних наук, професор, професор кафедри автоматизованих систем управління Національного університету «Львівська політехніка»

Наталя Корнеліївна ЛИСА

доктор технічних наук, професор, доцент кафедри автоматизованих систем управління Національного університету «Львівська політехніка»

Тетяна Олександрівна ГОВОРУЩЕНКО

доктор технічних наук, професор, декан факультету інформаційних технологій Хмельницького національного університету

Amiran SHARADZE

PhD student, Assistant of the Department of computer sciences, Batumi Shota Rustaveli State University

РЕДКОЛЕГІЯ:

Ростислав ТКАЧУК – д.т.н., професор, начальник кафедри управління інформаційною безпекою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Олександр ПРИДАТКО – к.т.н., доцент, проректор з навчальної та методичної роботи Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Іван ОПРСЬКИЙ – д.т.н., професор, професор, завідувач кафедри захисту інформації Національного університету “Львівська політехніка”;

Валерій ДУДИКЕВИЧ – д.т.н., професор, професор кафедри захисту інформації Національного університету “Львівська політехніка”;

Zbigniew KOKOSIŃSKI – dr hab. Inż., prof. PK kierownik Katedry Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki;

Volodymyr SAMOTYU – prof. dr hab. inż., professor, Katedra Automatyki i Informatyki Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki;

Sergii TELENYK – prof. dr hab. inż., professor, Department of automatic control and computer engineering Cracow University of Technology;

Володимир РОМАКА – д.т.н., професор, професор кафедри захисту інформації Національного університету “Львівська політехніка”;

Любомир СІКОРА – д.т.н., професор, професор кафедри автоматизованих систем управління Національного університету “Львівська політехніка”;

Наталя ЛИСА – д.т.н., доцент, доцент кафедри кафедри автоматизованих систем управління Національного університету “Львівська політехніка”;

Тетяна ГОВОРУЩЕНКО – д.т.н., професор, декан факультету інформаційних технологій Хмельницького національного університету;

Ольга МЕНЬШИКОВА – к.ф.-м.н., доцент, заступник начальника факультету цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності з навчально-наукової роботи;

Андрій ІВАНУСА – к.т.н., доцент, доцент кафедри управління інформаційною безпекою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Валентина ЯЩУК – к.е.н., доцент, доцент кафедри управління інформаційною безпекою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Орест ПОЛОТАЙ – к.т.н., доцент, доцент кафедри управління інформаційною безпекою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Валерія БАЛАЦЬКА – викладач кафедри управління інформаційною безпекою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Ігор МАЛЕЦЬ – к.т.н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та систем електронних комунікацій Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Назарій БУРАК – к.т.н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та систем електронних комунікацій Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Ольга СМОТР – к.т.н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та систем електронних комунікацій Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Юрій БОРЗОВ – к.т.н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та систем електронних комунікацій Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Роман ГОЛОВАТИЙ – к.т.н., старший викладач кафедри інформаційних технологій та систем електронних комунікацій Львівського державного університету безпеки життєдіяльності;

Олександр ХЛЕВНОЙ – к.т.н., старший викладач кафедри інформаційних технологій та систем електронних комунікацій Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.

З М І С Т

СЕКЦІЯ 1

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

НАПРЯМ 1.

УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ В УМОВАХ ВІЙНИ

Балацька В., Побережник В. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ БЛОКЧЕЙН ТА NFT ДЛЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ДОСТУПУ ДО ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРІВ	6
Фединець Н., Синиця О. МЕНЕДЖМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ	9
Полотай О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	12
Ткаченко А. ВІРУСИ-ДРОППЕРИ: ТЕХНІКИ ДОСТАВКИ ШКІДЛИВОГО ПЗ ТА ОБХІД ЗАХИСНИХ СИСТЕМ	16
Ящук В., Ошурко Б. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ	17
Ящук В., Столярчук В. ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СИСТЕМУ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ	20
Виглазов В. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ВОЄННИЙ ЧАС	23
Паньків А-М-І., Хлевной О. КІБЕРЗАГРОЗИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ТАКТИКИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ	27
Бик Е., Бурак Н. ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ПОВСЯКДЕННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДСНС УКРАЇНИ	29
Водоніс Я., Полотай О. ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, ЯКІ НАДАЮТЬ ІТ-ПОСЛУГИ	32
Литвиненко Р., Лучик В. ЦИФРОВА КРИМІНАЛІСТИКА	36
Мукан І., Котовська О. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ У КІБЕРПРОСТОРІ ТА ЕКСПЕРТНА РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ (НЕУРЯДОВИХ) ОРГАНІЗАЦІЙ	40

Ящук В., Водніцька О., Sharadze A. АНАЛІЗ СВІТОВИХ ПРАКТИК УПРАВЛІННЯ КІБЕРБЕЗПЕКОЮ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	44
Дем'янчук Ю. МОДЕЛЬ ПОВЕДІНКИ «АГЕНТІВ» ВОЄННОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ФОРМАЛЬНО-СИНТАКСИЧНА ІЄРАРХІЯ	48
Харчук А.І., Харчук А.А. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	52
Бундус В., Лучик В. РОЗСЛІДУВАННЯ КІБЕРАТАК У ВОЄННИХ УМОВАХ	54

НАПРЯМ 2.

ТЕХНІЧНИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В ПІДРОЗДІЛАХ МВС УКРАЇНИ

Борматов Р. ПРОТИДІЯ ВИТОКУ ІНФОРМАЦІЇ З ТЕХНІЧНИХ КАНАЛІВ ВИТОКУ ІНФОРМАЦІЇ В ПІДРОЗДІЛАХ МВС УКРАЇНИ	57
Пилипенко В., Тимчишин О., Федець Н. ТЕХНІЧНИЙ ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ	60

НАПРЯМ 3.

БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЇ У ХМАРНИХ СХОВИЩАХ

Savchuk K. AI IN ACTION: DEFENDING AGAINST EVOLVING CYBER THREATS	64
Орощук Х., Маслоva Н., Любименко О. ЗАГРОЗИ CLOUD COMPUTING: ВИКЛИКИ ТА МЕТОДИ ЗАХИСТУ	68
Івануса А., Ткаченко А., Петрович А. ВДОСКОНАЛЕННЯ АРХІТЕКТУРИ ЗАСОБІВ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПОШУКУ ВРАЗЛИВОСТЕЙ WEB-ДОДАТКІВ	73
Кондратюк М. ЗАХИСТ КРИПТОВАЛЮТНИХ ГАМАНЦІВ	76
Івануса А., Брич Т., Ткач М. РОЗРОБКА МОДУЛІВ І ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ ЗАСОБУ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПОШУКУ ВРАЗЛИВОСТЕЙ	79
Грабченков Б., Лучик В. СИСТЕМА ДВОФАКТОРНОЇ АВТЕНТИФІКАЦІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ	83
Івануса А., Сорока А., Ланчевич А. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ТА ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ПОШУКУ ВРАЗЛИВОСТЕЙ У WEB-ДОДАТКАХ	86

НАПРЯМ 4.

ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ В КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖАХ

Сабадах І., Лучик В. РОЛЬ ШИФРУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ	91
Гордієнко Т. АНАЛІЗ ЗАГРОЗ У КАНАЛАХ ЗВ'ЯЗКУ МЕРЕЖЕВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ОПЕРАТИВНОЇ ПОЛІГРАФІЇ	94
Світличний В., Шестаков В. МЕТОДИ ЗАХИСТУ ІоТ-ПРИСТРОЇВ ВІД КІБЕРЗАГРОЗ	98
Клименко Т. АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАХИСТУ Й БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ І МЕСЕНДЖЕРАХ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	103
Ящук В., Кутник Н. ОЦІНЮВАННЯ ВРАЗЛИВОСТЕЙ У ВІРТУАЛЬНИХ СЕРЕДОВИЩАХ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАТФОРМИ TRYNACKME	106
Любімов О., Іовенко І. РОЗУМІННЯ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ ЗАХИЩЕНОГО ЗВ'ЯЗКУ З ОРБІТАЛЬНИМИ НАНОСУПУТНИКАМИ	109
Остапець Д., Сухомлин О. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИК ФОРМУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОФІЛІВ ЗАХИЩЕНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ	117
Остапець Д., Мотиленко В. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОКАЗІВ НУЛЬОВОГО РОЗГОЛОШЕННЯ У СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ	120
Курінний І., Світличний В. АНТИВІРУСНІ ПРОГРАМИ: ЇХ ЗНАЧЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ У ЗАХИСТІ ДАНИХ	123
Лучик В., Прокопчук Н. ЗАХИСТ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВИМИ ПРОЦЕСАМИ (SCADA)	127
Полотай О. ДОСЛІДЖЕННЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ WEB-САЙТІВ ВІД МЕРЕЖЕВИХ АТАК	129
Одерій Н., Світличний В. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ: МОТИВАЦІЯ ЗЛОВМИСНИКІВ	133
Федоренко А. ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	135
Полотай О., Гуменюк М. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНИХ ВІРТУАЛЬНИХ ЛОКАЛЬНИХ МЕРЕЖ VLAN	138
Пільов К. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ПРОТИДІЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ	142
Лучик В., Гончаров Д. ОСНОВНІ ПРОТОКОЛИ МЕРЕЖЕВОЇ БЕЗПЕКИ	144
Рошинець І., Полотай О. ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ	

В КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖАХ ЗА ДОПОМОГОЮ VPN	148
Лучик В., Гуменюк І. БРАНДМАУЕРИ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КІБЕРБЕЗПЕКИ	152
Світличний В., Колода Я. БЕЗПЕКА ЕЛЕКТРОННОЇ ПОШТИ: МЕТОДИ ЗАХИСТУ ВІД СПАМУ ТА ШКІДЛИВИХ ВКЛАДЕНЬ	156
Ориник С., Полотай О. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХИСТУ ВІД АТАК VLAN HOPPING	159
Курило Д., Світличний В. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПРОТИДІЇ ІНТЕРНЕТ ПІРАТСТВУ	162
Назаров В. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ РЕКЛАМНОЇ АГЕНЦІЇ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО СЕРЕДОВИЩА	164
Ranovuk U., Ranovuk R., Rajesh N., Fedyna B. SECURE DOCUMENT MANAGEMENT VIA VPN IN CORPORATE INFORMATION SYSTEMS	170
Філіпчук Б., Ткачук Р. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХИЩЕНИХ КАНАЛІВ, ПОБУДОВАНИХ НА ПРОТОКОЛАХ WireGuard ТА OpenVPN	175
Світличний В., Ковтун І. СУЧАСНІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ З АТАКАМИ ТИПУ SQL-ІН'ЄКЦІЙ	179
Кугот В., Сабат В. ОПЕРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В ІЄРАРХІЧНО-СТРУКТУРОВАНИХ СИСТЕМАХ ТА ВИБІР МОДЕЛЕЙ СТРАТЕГІЙ ЦІЛЕОРІЄНТОВАНИХ ДІЙ В УМОВАХ ЗАГРОЗ	182
Гончарук І., Манжай О. ЗАХИСТ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ: ПРАКТИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ	186
Руденко М. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КІБЕРШАХРАЙСТВУ	188
Нечипорук В., Лучик В. АНАЛІЗ ВРАЗЛИВОСТЕЙ В ПОПУЛЯРНИХ ОПЕРАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ ТА ПРОГРАМНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ	191

НАПРЯМ 5.

ГЕНДЕР У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Яхно Н., Лучик В. ГЕНДЕР У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	195
Шевців Ю., Костишин Е. ВПЛИВ ВІЙНИ НА ГЕНДЕРНУ ПАРИТЕТНІСТЬ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	198
Яремко Р., Ткачик О. ПОНЯТТЯ ПРО ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ	200
Коваль І., Лакіш В. ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ У ПІДГОТОВЦІ РЯТУВАЛЬНИКІВ	203

НАПРЯМ 6.

КРИПТОГРАФІЧНІ ТА СТЕГANOГРАФІЧНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

- Grytsiuk P., Sikora L.** THE MECHANISM OF GENERATING FIBONACCI AND LUCAS POLYNOMIALS 206
- Чорненька С., Манжай О.** КРИПТОГРАФІЧНІ МЕТОДИ ДЛЯ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ 211
- Кобилкіна О., Ровецький І.** СУЧАСНІ КРИПТОГРАФІЧНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ 215
- Остапець Д., Дзюба В.** АПАРАТНИЙ ГЕНЕРАТОР ВИПАДКОВИХ ЧИСЕЛ 218
- Галицький І., Лаврик Т.** ІНТЕГРАЦІЯ КРИПТОГРАФІЇ ТА СТЕГANOГРАФІЇ У СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ: АНАЛІЗ ПРОГРАМНИХ РІШЕНЬ 221
- Горячий О., Журавель І.** ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОСТИХ СТЕГANOГРАФІЧНИХ МЕТОДІВ ОБРОБКИ ЦИФРОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ГЕНЕРАТОРІВ ПСЕВДОВИПАДКОВИХ ПОСЛІДОВНОСТЕЙ 225
- Малець О.-С., Смотр О.** СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ЦИФРОВОГО МАРКУВАННЯ ДЛЯ АУДІОФАЙЛІВ 230
- Олег Г., Захар Я.** АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ГЕНЕРАТОРІВ ПСЕВДОВИПАДКОВИХ ЧИСЕЛ НА ОСНОВІ КВАДРАТНОГО КОРЕНЯ ПРОСТОГО ЧИСЛА 234

НАПРЯМ 7.

КІБЕРБЕЗПЕКА ІНФРАСТРУКТУРИ

- Танчин І.** СТРАТЕГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ КІБЕРБЕЗПЕКИ В АРХІТЕКТУРІ ІІoT ПОЛІГРАФІЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА 238
- Чепурной К., Тимошенко Л.** ЗАХИСТ ОБ'ЄКТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 243
- Weigang G., Myronchuk K.** DATA ENCRYPTION ALGORITHMS IN MASS SERVICE SYSTEMS 246
- Балацька В., Опірський І.** ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВІРИ ТА ПРОЗОРОСТІ У ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРАХ 251
- Demudova A., Маслова Н., Кіс Т.** ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ШИФРУВАННЯ В СИСТЕМАХ ЗАХИСТУ МЕДИЧНИХ ДАНИХ 254
- Піх І., Браташ С.** ВІДМОВОСТІЙКІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ

ВЕБЗАСТОСУНКУ	258
Побережник В., Балацька В., Опірський І. КОНЦЕПЦІЯ САМОСУВЕРЕННОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ МЕТОДАМ АВТЕНТИФІКАЦІЇ	262
Ротань К. КРИТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА ПІД ЧАС ВІЙНИ: ЗАХИСТ ВІД КІБЕРАТАК ТА ВІДНОВЛЕННЯ СИСТЕМ	265
Коробейнікова Т., Одінцов Б. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОБМІНУ ПОВІДОМЛЕННЯМИ	268
Дейнека О., Гарасимчук О. МОДЕЛЬ КЛАСИФІКАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗГІДНО З ВИМОГАМИ SOC 2 TYPE 2	273
Ranovuk U., Hidey R. HARDWARE-SOFTWARE APPROACH TO ENSURING INFORMATION SECURITY IN AUTOMATED METROLOGICAL CONTROL SYSTEMS FOR PRODUCTION PROCESSES	277
Ranovuk U., Kutas S., Qureshi A. SECURE ACCESS TO ENTERPRISE INFORMATION SYSTEMS IN THE MODERN DIGITAL ENVIRONMENT	282
Сафронов О., Лучик В. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ НА КІБЕРБЕЗПЕКУ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДХОДІВ ДО ЇХ ЗАПОБІГАННЯ	286
Рак М. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КІБЕРЗЛОЧИНИ: КРИМІНАЛЬНА ТА ЦИВІЛЬНА. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КІБЕРБЕЗПЕКИ	289
Скориневич Б., Кулик Ю., Гавриляк В. АНАЛІЗ БЕЗПЕКИ ПІДХОДУ “ІНФРАСТРУКТУРА ЯК КОД” (INFRASTRUCTURE AS CODE) В ХМАРНИХ ОБЧИСЛЕННЯХ	291
Дорогий Я., Цуркан В., Дорога-Іванюк О. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗАХИСТІ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УСТАНОВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	296
Бердиченко І., Дорогий Я., Дорога-Іванюк О. ПЕРСПЕКТИВИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ	299
Сороченко М., Лаврик Т. БЕЗПЕКА БЛОКЧЕЙН: АНАЛІЗ АТАК ТА ВРАЗЛИВОСТЕЙ	304
Тульвїнський С. КІБЕРБЕЗПЕКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ПРИНЦИП ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДРОЗДІЛУ	307
Коробейнікова Т., Бодак А., Бороденко Д. НУЛЬОВА ДОВІРА: ПРИНЦИПИ, ВИКЛИКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ	310
Токар В., Лучик В. РОЛЬ НАВЧАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ У ЗА-	

ПОБІГАННІ КІБЕРАТАКАМ	315
Помаза-Пономаренко А., Тарадуда Д. КІБЕРБЕЗПЕКА ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	318
Щербина А. КІБЕРБЕЗПЕКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ	322
Іщенко А., Марич В. ПІГ-КОНТРАКТ, ЯК ПРАВОВЕ ПОЛЕ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ ІТ-КОМПАНІЙ	326
Яшук В., Мисько Р. ЗАХИСТ ОБ'ЄКТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ	328
Дришлюк Д., Лучик В. МЕТОДИ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ КІБЕРАТАК НА ДЕРЖАВНІ УСТАНОВИ	331
Сафронов О., Лучик В. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ НА КІБЕРБЕЗПЕКУ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДХОДІВ ДО ЇХ ЗАПОБІГАННЯ	334
Сиротенко Б., Лучик В. ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КІБЕРБЕЗПЕЦІ	336
Шведов В., Рудик Ю. АПАРАТИ ЗАХИСТУ В СИСТЕМАХ SMART HOUSE	338
Кутняк М., Куперштейн Л. СИСТЕМА ОХОРОННОЇ СИГНАЛІЗАЦІЇ НА ОСНОВІ ПЛАТФОРМИ ARDUINO	342

НАПРЯМ 8. ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ

Кісіль Р. ФЕЙКОВІ НОВИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОГО ПРОТИСТОЯННЯ	346
Сабат В., Мацюк В. ФІШИНГ ЯК ЗАГРОЗА ОНЛАЙН СЕРЕДОВИЩА	349
Снапкова Н. РОЗУМІННЯ МАЙБУТНІМИ ОФІЦЕРАМИ ЗНАЧУЩОСТІ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНИ У ПРОЦЕСІ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ	353

СЕКЦІЯ 2**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ****НАПРЯМ 9.****ПРИКЛАДНЕ ТА СИСТЕМНЕ ПРОГРАМУВАННЯ**

- Milianets T., Pukach A.** SERVER LOAD BALANCING MATHEMATICAL MODEL BASED ON AUTOMATIC NODE'S RATING EVALUATION 360
- Вілык V.** SURVEY OF DSL GENERATORS FOR THE JAVA PLATFORM 363
- Кісіль О.** РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГРАМНОЇ СИСТЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ДЛЯ ГАСІННЯ ПОЖЕЖИ В ФОРМАТІ ЧАТ-БОТА 366
- Літовська О.** ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОБРОБКИ СИГНАЛУ RRG ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ТА УСУНЕННЯ ВИКИДІВ 368
- Павлюк О., Заболотна А., Міщук М.** СИСТЕМА ЗБОРУ ТА ПРЕПРОЦЕСИНГУ ДАНИХ ТРИОСЬОВИХ АКСЕЛЕРОМЕТРА ТА ПІРОСКОПА ОТРИМАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ СМАРТ-ГОДИННИКІВ 373
- Шопський О., Малець І.** АНАЛІЗ І ВДОСКОНАЛЕННЯ МОДЕЛІ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ ДАНИХ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВИБІРКИ З МЕТОЮ ПРОГНОЗУВАННЯ РИЗИКОВИХ СИТУАЦІЙ 379
- Ровецький І.** АРХІТЕКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТУВАННЯ ПРОГРАМНИХ СЕРВІСІВ З ПАРАЛЕЛЬНИМИ ОБЧИСЛЕННЯМИ 381
- Малець Б., Заболоцький Т.** СИСТЕМА АНАЛІЗУ ДАНИХ ДЛЯ КУРСУ «МОДЕЛІ СТАТИСТИЧНОГО НАВЧАННЯ» 384
- Мотульський В., Хлевной О.** ОНЛАЙН-СЕРВІС ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО РОЗРАХУНКУ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ У ЖИТЛОВИХ БУДИНКАХ ПІДВИЩЕНОЇ ПОВЕРХОВСТІ 387
- Льба О., Головатий Р.** СИСТЕМА БРОНЮВАННЯ ЖИТЛА ДЛЯ ВОЛОНТЕРІВ 390
- Поглод П., Смотри О.** СТВОРЕННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ МОБІЛЬНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ ТА ЕВАКУАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ 393
- Гапанович В., Смотри О.** РОЗРОБКА МОБІЛЬНОГО СЕРВІСУ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ 396

Близнюк Т. РОЗРОБКА ПЗ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПОРТАЛУ АВТОСПОРТИВНИХ НОВИН	400
Шпак З., Шувар М. ПАНЕЛЬ КЕРУВАННЯ ДЛЯ СИСТЕМИ РОЗУМНОГО БУДИНКУ НА БАЗІ ЧАТ-БОТУ МЕСЕНДЖЕРА	403

НАПРЯМ 10.

МЕРЕЖНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Білик О., Мартинчук О. ВИЯВЛЕННЯ БПЛА ЗА ДОПОМОГОЮ SDR HACKRF ONE	407
Гнатюк В., Горбачов І. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОГРАМНО-АПАРАТНИХ РІШЕНЬ ДЛЯ ІР-ТЕЛЕФОНІЇ	410
Гнатюк В., Батрак О., Головань М. МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОБОТИ КОНТАКТ ЦЕНТРУ	414
Гамрецький Р., Гнатюк В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ І МОДЕЛЕЙ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ	417
Паньків Т., Борзов Ю. РОЗРОБЛЕННЯ СЕРВІСУ ПОШУКУ НАЙБЛИЖЧИХ МЕДЗАКЛАДІВ НА ОСНОВІ ГЕОЛОКАЦІЇ	422
Громик О. АВТОМАТИЗАЦІЯ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ: СУЧАСНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА СЕРВІСУ	425
Острроверхий В., Молошний В. ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОМП'ЮТЕРНОЮ МЕРЕЖЕЮ ІНТЕРНЕТ ПРОВАЙДЕРА	429
Пилипенко В., Борзов Ю. ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ (СИСТЕМ) ЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	432

НАПРЯМ 11.

3D МОДЕЛЮВАННЯ ТА 3D ДРУК

Духнич Н., Хлевной О. 3D МОДЕЛЮВАННЯ ТА 3D ДРУК – МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	436
Івановський М., Кусій М. ВИКОРИСТАННЯ UNITY ДЛЯ 3D-МОДЕЛЮВАННЯ З ЕЛЕМЕНТАМИ ЛІНІЙНОГО ШИФРУВАННЯ	439

НАПРЯМ 12.

МАТЕМАТИЧНЕ ТА КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ

Semenyuk S. APPLICATION OF THE STOCHASTIC SIR MODEL TO CYBERSECURITY THREATS MODELING	444
--	-----

3. Конференції Державного університету «Житомирська політехніка».
URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/27-2.pdf> (дата звернення: 17.11.2024).

УДК 621.396

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАСОБІВ (СИСТЕМ) ЗВ'ЯЗКУ В ОРГАНАХ ТА ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

**Володимир ПИЛИПЕНКО
Юрій БОРЗОВ**

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна.

***Abstract.** Sustainable functioning and implementation of modern communication systems and means in the bodies and subdivisions of the SES of Ukraine is one of the strategic directions of the service and the State as a whole. The author analyzes the directions of development of information and communication technologies that facilitate the introduction of digital communication systems and the use of modern solutions to provide reliable communication channels for the bodies and subdivisions of the SES of Ukraine.*

***Keywords:** State Emergency Service of Ukraine (SESU), communication channels, radio communication, digital communications, information system.*

***Анотація.** Стале функціонування та запровадження сучасних систем та засобів зв'язку в органах та підрозділах ДСНС України є одним із стратегічних напрямків роботи служби і держави в цілому. Проаналізовано напрямки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють впровадженню цифрових систем зв'язку і використання сучасних рішень для забезпечення надійними каналами зв'язку органи та підрозділи ДСНС України.*

***Ключові слова:** ДСНС України, канали зв'язку, радіозв'язок, цифрові комунікації, інформаційна система.*

З початком повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ на територію України перед Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України) постало багато нових викликів, у тому числі ліквідації наслідків влучань російських ракет по житлових будовах, кварталах. Це у свою чергу потребує не тільки використання пожежної та спеціальної рятувальної техніки, але й сучасних, надійних систем забезпечення сталого зв'язку як на місці ліквідації надзвичайних ситуацій, так і до прийому і обробки викликів на спецлінії 101 та Системи 112.

В умовах тотальних блекаутів і введення погодинних графіків відключень електропостачання, перед ДСНС України виникла гостра потреба в

забезпеченні безперебійного та стабільного функціонування ІТ-інфраструктури, що включає надійне оброблення та зберігання даних, оперативне реагування на надзвичайні ситуації, а також захист критичних інформаційних систем від потенційних загроз і технічних збоїв. Фахівцями центрів оперативного зв'язку запроваджено ряд організаційних та технічних заходів щодо сталого й безперебійного зв'язку на всіх рівнях, починаючи від державного пожежно-рятувального поста до апарату ДСНС України, а саме:

- забезпечення усіх критичних вузлів відомчої мережі гарантованим резервним живлення (серверні кімнати, ЦОДи, ретранслятори радіозв'язку);
- налаштування та використання кількох каналів зв'язку (підключення декількох незалежних один від одного інтернет-провайдерів);
- використання супутникових комплектів Інтернет-доступу типу «Starlink»;
- налаштування та використання каналів зв'язку від Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- впровадження резервних схем маршрутизації викликів на спецлінії 101, використовуючи ресурси операторів стільникового зв'язку, АТ «Укртелеком» та надавачів послуг із SIP-транкінгу.

Одним із ключових засобів зв'язку в умовах воєнного стану є забезпечення ДСНС України сучасним радіозв'язком, яке полягає у побудові відомчої цифрової радіомережі. Активне впровадження цифрового радіозв'язку дозволило повністю перебудувати логіку радіомереж ДСНС України, а також удосконалити взаємодію із іншими службами на всіх рівнях. Цифровий радіозв'язок забезпечив високу захищеність радіопередачі сигналу, відстежування та моніторинг місцезнаходження за допомогою GPS. На прикладі впровадження цифрового радіозв'язку у місті Львові та Львівській області охоплення зони покриття становить близько 90%, з яких покриття стаціонарних радіостанцій – 99%, автомобільних і переносних – близько 80%. Менше охоплення, зазвичай, є у гірській місцевості, де за особливістю рельєфу, не завжди є можливість проходження радіохвиль. Надійність та охоплення великої зони покриття здійснено за рахунок встановлення базових станцій (радіоретрансляційного обладнання) та ретрансляторів. Кожний ретранслятор створює навколо себе «СOTУ» покриття, а «СОТИ» об'єднуються, створюючи територію покриття (рис 1).

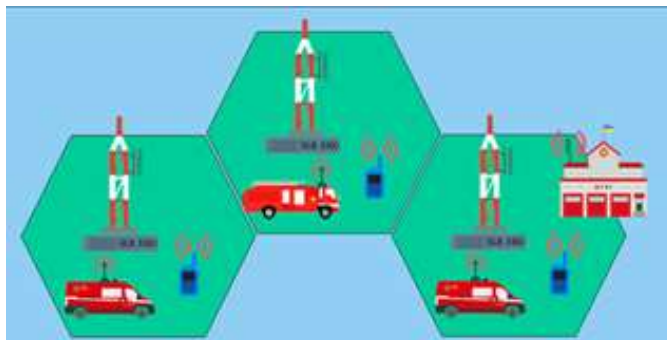

Рисунок 1 – Схематичний вигляд «Сот»

Системою цифрового радіозв'язку можна керувати за допомогою серверу та спеціалізованого програмного забезпечення, яке називається «SMART PTT» (Рис 2.). Загалом PTT означає «Push-To-Talk», комунікаційну технологію, яка дозволяє користувачам натискати кнопку, щоб передавати свій голос через двосторонню радіостанцію або інший пристрій зв'язку. Smart PTT відноситься до версії цієї технології, яка містить додаткові функції та можливості, такі як відстеження місцезнаходження GPS, обмін миттєвими повідомленнями, групові виклики та інтеграція з іншими системами зв'язку.

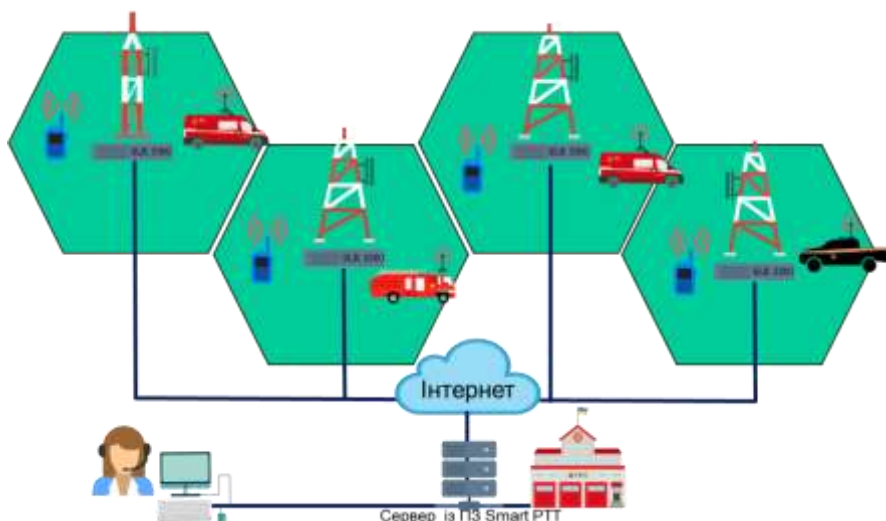

Рисунок 2 – Схематичний вигляд «SMART PTT»

ДСНС України активно впроваджує багаторівневу систему безперервного прийому та обробки викликів на лінії 101 із використанням новітніх методів побудови систем, які базуються на цифрових процесах доставки голосових дзвінків до кінцевого абонента. Використання цифрових IP АТС та SIP-транків провайдерів зв'язку в органах та підрозділах ДСНС України дозволяє гнучко налаштовувати під конкретні потреби того чи іншого підрозділу. Ця система включає в себе розділення серверної та мережевої інфраструктури географічно, а також забезпечення одночасно кількох незалежних каналів зв'язку, що мінімізує виведення з ладу спецлінії 101. У випадках локального пошкодження чи відсутності зв'язку із основними системами здійснюється автоматичне переключення на аналогові лінії центрального вузла АТ «Укртелеком». На сьогодні відмовитись повністю від використання мереж загального користування не можливо, так як це залишається зв'язком «останньої надії».

Упровадження нових схем прийому і обробки екстрених викликів на лінії 101 дозволило забезпечити безперебійну роботу в умовах війни та тотальних відключень електроенергії, а використання волоконно-оптичних ліній зв'язку є сучасним і надійним рішенням.

Також, активно здійснюється впровадження сучасних інформаційно-аналітичних систем таких як: МІА: Облік і звіт, МІА: Здоров'я, Система автоматизованого документообігу АСКОД, Інтерактивний інспектор, Логістична інформаційна система. Всі ці системи створюють єдину екосистему в автоматизації робочих процесів, планування, обліку, контролю та аналізу ділових процесів управлінської, виробничої, фінансової та господарської діяльності.

Таким чином, на основі викладеного матеріалу, можна стверджувати, що ефективно впровадження та використання сучасних засобів (систем) зв'язку в умовах війни в органах та підрозділах ДСНС України, забезпечує кращу взаємодію під час ліквідації наслідків ракетних влучань та надзвичайних ситуацій, а також гарантує сталий, безперебійний зв'язок та дозволяє ефективно використовувати сили та засоби за призначенням.

Інформаційні джерела

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану : навч. посіб. / ред. М. С. Коваль. Львів : ЛДУБЖД, 2023. 306 с.
2. Сайко В.Г., Амірханов Е.Д. Основи мереж цифрового радіозв'язку і радіодоступу нового покоління. К.: ДУТ, 2015. 77 с.
3. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX : станом на 8 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
4. Gonçalves F. E. Configuration guide for Asterisk PBX. 2nd ed. 2007. 370 p.